

ชื่อเรื่องวิทยานิพนธ์ อาชีพการทำเครื่องถม ในอำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช

ผู้เขียน นางสาววิไลศรี ชำนาญกิจ

ปริญญา ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (อาชีพศึกษา)

คณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

รองศาสตราจารย์ ดร.กัญญา กำศิริพิมาน

ประธานกรรมการ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ปภัสสร ผลเพิ่ม

กรรมการ

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาอาชีพการทำเครื่องถมในอำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงของอาชีพการทำเครื่องถม และหาแนวทางการอนุรักษ์อาชีพการทำเครื่องถมของชาวอำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ประกอบอาชีพการทำเครื่องถมโดยตรง และผู้ที่สนับสนุนส่งเสริมอาชีพการทำเครื่องถม โดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง แบบบันทึกและแบบสังเกตที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น จากนั้นนำข้อมูลมาจัดเป็นหมวดหมู่ และวิเคราะห์ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย และนำเสนอโดยการบรรยาย ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. อาชีพการทำเครื่องถม ในอำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช มีกำเนิดมาตั้งแต่ครั้งกรุงศรีอยุธยาเป็นราชธานี สมัยพระรามาธิบดีที่ 2 ตั้งแต่ พ.ศ. 2061 อาชีพการทำเครื่องถมเมืองนคร มีการสืบทอดความรู้จากบรรพบุรุษมามากกว่า 500 ปี ปัจจุบันเครื่องถมเมืองนครเป็นผลิตภัณฑ์ที่ขึ้นชื่อของจังหวัดนครศรีธรรมราช แหล่งผลิตและจำหน่ายเครื่องถมเมืองนครที่มีชื่อเสียงมากที่สุด มี 2 แห่ง คือ หลังสนามหน้าเมือง ตั้งอยู่ที่ถนนท่าช้าง ตำบลคลัง อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช แหล่งที่สอง คือ บริเวณหน้าและในวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร จังหวัดนครศรีธรรมราช ปัจจุบันร้านจำหน่ายเครื่องถมเมืองนครได้ลดน้อยลงจากเดิม คือ เหลือเพียงประมาณ 30 ร้าน ช่างถมเมืองนครมีขั้นตอนและวิธีการทำด้วยมือทุกขั้นตอน ชาวนครศรีธรรมราชได้ตั้งสมและสืบทอดวิชาความรู้เชิงช่างรวมทั้งงานด้านหัตถกรรมโดยมีการแทรกซึมเข้าไปในวิถีชีวิตประจำวัน

2. ปัจจัยที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงของอาชีพการทำเครื่องถม ในอำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช มากที่สุด ได้แก่ ปัจจัยด้านการผลิต คือ ประโยชน์ใช้สอยของเครื่องถมเมืองนครได้เปลี่ยนแปลงไป ในอดีตเครื่องถมเมืองนครผลิตเพื่อประโยชน์ใช้สอยในครัวเรือนและ

ผลิตเป็นเครื่องใช้ของเจ้าขุนมูลนายหรือบ้านของผู้มีฐานะดี แต่ปัจจุบันได้ผลิตโดยเน้นหนักไปเป็นของที่ระลึกของตกแต่งบ้านหรือเป็นเครื่องประดับ มีการใช้วัตถุดิบปลอมแปลงมาผสมในเครื่องถมเมืองนคร และนำเครื่องจักรมาใช้ในการผลิต ทำให้เครื่องถมเมืองนครด้อยคุณภาพ รองลงมา คือ ปัจจัยด้านช่างฝีมือ ในปัจจุบันช่างฝีมือได้ลดจำนวนลงจากเดิมมาก เนื่องจากมีอาชีพที่น่าสนใจหลายสาขา ทำให้ช่างถมเมืองนครหันไปสนใจในอาชีพอื่นมากกว่า และปัจจัยด้านการแข่งขันทางการตลาด เครื่องถมเมืองนครมีการแข่งขันด้านการตลาดสูง แข่งขันในกลุ่มผู้ผลิตเครื่องถมกันเอง และแข่งขันกับสินค้าอื่น สำหรับปัจจัยด้านผู้บริโภค ปัจจุบันผู้บริโภคลดลง ทางร้านจึงสร้างกลยุทธ์เพื่อดึงดูดลูกค้าให้มีความพึงพอใจในผลิตภัณฑ์ เช่น มีบริการหลังการขาย อีกทั้งปัจจัยด้านการประกอบอาชีพ เยาวชนได้รับความรู้ที่หลากหลายจึงมีโอกาสเลือกอาชีพได้ แม้ว่ามีสถานศึกษาที่สอนด้านการทำเครื่องถมเมืองนคร แต่เมื่อนักศึกษาจบไปส่วนใหญ่จะประกอบอาชีพอื่นที่ไม่ใช่อาชีพนี้ นอกจากนี้ยังมีปัจจัยที่มีผลด้านสังคม เศรษฐกิจ วัฒนธรรม การเมือง การศึกษานับเป็นปัจจัยที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงทั้งสิ้น

3. แนวทางด้านการอนุรักษ์ในอาชีพการทำเครื่องถมของชาวอำเภอเมือง

จังหวัดนครศรีธรรมราช มี 3 แนวทาง คือ ด้านการถ่ายทอดทางภูมิปัญญา เครื่องถมเมืองนครมีการถ่ายทอดหลายรูปแบบ ได้แก่ การได้รับการถ่ายทอดมาจากบรรพบุรุษโดยตรง คือ พ่อแม่ เภรญาติ รับการถ่ายทอดจากสถานศึกษาในลักษณะอาจารย์ถ่ายทอดให้แก่ศิษย์ การถ่ายทอดในลักษณะของความสัมพันธ์แบบเพื่อนบ้านและเป็นแบบสมาชิกที่มีการรวมกลุ่ม การได้รับการถ่ายทอดโดยไม่ได้ตั้งใจ เกิดจากกระบวนการซึมซับด้านการรับรู้ การได้ยินได้ฟังทุกวันตั้งแต่เด็ก ด้านการสนับสนุนและส่งเสริมของหน่วยงานในอาชีพการทำเครื่องถมเมืองนครทั้งภาครัฐและภาคเอกชน ได้แก่ พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยภาคใต้ เขต 2 วิทยาลัยศิลปหัตถกรรม ศูนย์ OTOP CITY อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช มีการสนับสนุนในรูปแบบต่าง ๆ อาทิ มีการเรียนการสอนจากสถานศึกษาโดยตรง และการเผยแพร่ด้านเอกสาร และตำรา การประชาสัมพันธ์ การส่งเสริมด้านการจัดจำหน่าย การรวมกลุ่มเพื่อฝึกหัดอาชีพ และการเผยแพร่ด้านเอกสาร และตำรา ด้านการอนุรักษ์อาชีพการทำเครื่องถมเมืองนครให้คงอยู่ โดยมีการพัฒนารูปแบบของผลงานให้ช่างถมเมืองนครมีแรงจูงใจในการประกอบอาชีพ สร้างความภาคภูมิใจในผลงานที่ตนเองสร้างขึ้น ขั้นตอนการผลิตมีเอกลักษณ์เฉพาะ สามารถสร้างรายได้ที่สูงให้กับช่างถมเมืองนคร

Thesis Title Nielloware Making Occupation in Mueang District, Nakhon Si Thammarat Province

Author Miss Wilaisri Chamnankit

Degree Master of Education (Vocational Education)

Thesis Advisory Committee

Assoc. Prof. Dr.Kanya Kumsiripiman Chairperson

Asst. Prof. Pabhassorn Pholperm Member

Abstract

The objectives of this research were to study nielloware making occupation in mueang district, Nakhon Si Thammarat province and to study factor affecting the change of nielloware making occupation, and to find out guidelines for the conservation of the nielloware making occupation. The sample composed of nielloware makers and the supportor by using interview, memo and observation form set by the researcher then the data were catagoried and analyzed according to objective and presenting in form of narration. From the research can concluded as follow:

1. Nielloware making occupation in mueang district, Nakhon Si Thammarat province was found since Krug Sri Ayuddhaya period during King Rama II era (since 2061 B.E.) which had been transferring its technic from the ancestor for more than 500 years ago. At the present, it was found the two original source at Ta Chang Road, Klang subdistrict, mueang district (behind the main town plaza), and at the front or in Wat Phra Mahathat temple, Nakhon Si Thammarat province while the number of nielloware soure increased in totalling only 30 sources for every hand making nielloware process. Of this, nielloware had been made from skilled Nakhon Si Thammarat craftmans as their daily utensil.

2. Factors affecting the changing of nielloware making occupation in mueang district, Nakhon Si Thammarat province. Most factor affecting the change of nielloware making occupation were from the changing of nielloware function. Of this, from the past, nielloware

were to be used as houseware or to serve hi-class and wealth family but at this present, nielloware were to be used as souvenir, home decorative item or decoration purpose and artificial material were added to nielloware production in factory system which can be seen in process of so caused of lower quality skilled maker. Second factor was from lower skilled craftmans number due to they had changed their occupation. The third factor was from marketing competition between nielloware and the other product business. In term of nielloware consumer had decreased in number so nielloware was made to serve consumer satisfaction and after – sale services was also found. The last factor was from the new generation had changed the other occupation instead of nielloware making occupation. In addition, factors of socio – economic, culture, political and education were also affecting neilloware making occupation.

3. To find out guidelines for the conservation of the nielloware making occupation in mueang district, Nakhon Si Thammarat province can be implemented in 3 ways : It was found this skill were tranfered in variety way like from the ancestor who were father, mother and cousin, or from teacher at educational institutes, or from villager group or from indirect input such as children absorbed this skill every day. Nielloware conservation by supporting of government and private sectors to promote nielloware making occupation. By this, it can be implemented by National Museum, the Southern Thai Tourism Authority, region 2, Art and Crafts Colleges or OTOP CITY campaign of Mueang Administrative Organization, Nakhon Si Thammarat province. Furthermore, direct nielloware knowledges teaching, document, publicity, selling promotion and nielloware maker group strength thening should be implemented along with nielloware making conservation to motivation this maker to achiever their product with unique skilled, and to increase their income.